

Posudek vedoucí práce

Bc. Filip El Ouri: *Náboženská zkušenost a rituály v českém novopohanství*

Magisterská práce na Fakultě humanitních studií UK, obor Studium humanitní vzdělanosti

Filip El Ouri se ve své diplomové práci zaměřil na organizaci Slovanský kruh; chtěl zjistit, jaké rituály probíhají během setkání pořádaných touto organizací a jaké významy jim jejich účastníci připisují. Svůj výzkum provedl pomocí pozorování na setkáních, která navštěvoval v průběhu zhruba roku a půl, takže měl možnost sledovat celý jeden roční cyklus rituálů. Tento výzkum pak doplnil o polostrukturované rozhovory s účastníky. Výběr tématu a prostředí výzkumu považují za příhodný. Aktivity Slovanského kruhu jsou rozmanité a prolínají s v nich náboženské rituály s přístupem blízkým *living history*, takže pro výzkum toho, jaké konkrétní významy účastníci svých aktivitám připisují a proč, je tato skupina jako stvořená. Práce tak svým zacílením a délkou výzkumu měla značný potenciál, který se však podle mého názoru podařilo naplnit jen z části.

V teoretické části práce autor nejprve představuje chápání pohanství/novopohanství jako takového, následně se věnuje specifikům novopohanství v České republice. Dále přibližuje situaci náboženství v současné Západní společnosti a opět se specificky věnuje i ČR. Následuje teoretické ukotvení rituálu a náboženské zkušenosti, respektive spíše stručný nástin teorií vybraných autorů, s nimiž se Filip chystá dále pracovat. Tyto části jsou přiměřené charakteru práce a nespátřuji v nich nedostatky.

Empirickou část autor dělí na kapitoly Zúčastněné pozorování a Rozhovory, svá zjištění tedy prezentuje odděleně na základě použitých metod. V první části nalezneme popis rituálů Slovanského kruhu, zde Filip podrobně a barvitě představuje čtenáři dění na setkáních této organizace. Následuje část označená jako Rozhovory. Pozitivně hodnotím, že tato část je bohatě dokumentována citacemi z rozhovorů, mám zde ale dílčí metodologickou námitku. Jak sám autor uvádí: „*Účastníky mých rozhovorů představovali návštěvníci setkání Slovanského kruhu s různou situovaností vůči této organizaci – od vedoucích obřadů a členů vnitřního kruhu, přes pravidelné návštěvníky až po návštěvníky příležitostné.*“ (str. 36). Domnívám se, že volba respondentů, jejichž vztah k dané spiritualitě je takto různorodý, nebyla úplně šťastná a je poněkud problematické tento soubor rozhovorů analyzovat souhrnně, jako jeden celek. (Je zásadní rozdíl, zda např. označení “pohanství” pro svou spiritualitu použije/odmítne použít příležitostný návštěvník dané akce, nebo vedoucí představitel hnutí.) Filip se při prezentaci výsledků správně snaží výpovědi svých respondentů do určité míry v tomto ohledu diferencovat, nicméně ne vždy se to úplně daří a některé části textu se pak pro čtenáře stávají poměrně nepřehledné.

V další části textu autor zvolil postup, který je obvyklý spíše v kvantitativních studiích: v empirické části pouze představuje data a zjištění; s odbornou literaturou pak pracuje až v další části zvané Diskuze. Ta je rozsahem velmi omezená (pouze 2 strany oproti 23 stranám empirické části) a není zde tak již prostor vracet se k výzkumným zjištěním. Tento způsob – byť jej respektuji jako autorskou volbu – nepovažuji za ideální: data prezentovaná v empirické části jsou obsáhlá a komplexní, takže čtenář je již při čtení další části nedokáže udržet v paměti natolik, aby mohl sledovat a hodnotit relevanci úvah vyvozovaných v Diskuzi. Práce s odbornými texty se zde navíc do velké míry omezuje na konstatování, zda prostředí Slovanského kruhu dané teoretické koncepci odpovídá, či nikoliv a v jakém smyslu. Jednotlivé teoretické přístupy tedy nejsou s poznatky vzešlými z analýzy propojeny do uceleného

výkladu. Závěr práce je velmi stručný a prakticky jen shrnuje, o čem pojednávají jednotlivé části práce, ani zde tedy pokus o propojení nenalezneme.

Po formální stránce je práce hezká, většinou bez vážnějších nedostatků. Výhradu mám pouze k odkazování na zdroje, pokud jde o výzkumná data: ocenila bych mnohem častější a preciznější odkazování, vždy buď na konkrétní rozhovor s uvedením data provedení nebo na terénní deník/poznámky. V některých částech práce (např. představení Slovanského kruhu, kapitola Zúčastněné pozorování) odkazy prakticky chybí, v dalších (kapitola Rozhovory) jsou pouze bez data.

Celkově za nejsilnější stránku práce považuji rozsah, který autor věnoval výzkumu, spolu s detailním zachycením akcí Slovanského kruhu v textu práce. Tím Filip také více méně splnil cíle, které si stanovil (viz str. 6 práce). Přesto se ale domnívám, že od magisterské práce můžeme očekávat více a že analýza dat, jejich propojení s literaturou a vyvození závěrů zde pokulhává. Práci tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako velmi dobrou.

V Černošicích dne 22. 9. 2023

Kateřina Horská